

KRK

Śpiewnik

LEKCJA ŚPIEWANIA Z OKAZJI
35-LECIA NSZZ „Solidarność”

Lekcja Śpiewania pięćdziesiąta siódma
i jedna trzydziesta piąta
13 września 2015

Lekcja odbywa się pod patronatem
Prezydenta Miasta Krakowa
Jacka Majchrowskiego

egzemplarz bezpłatny

KRK

Śpiewnik

Polsce...

foto: A. Stawiarski

**Lekcja Śpiewania z okazji
35-lecia NSZZ „Solidarność”**

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy

Solidarność
Region Małopolski

SCENA: KRAKÓW, ŚW. TOMASZA 17
LOCH CAMELOT

**STOWARZYSZENIE
SIEĆ
SOLIDARNOŚCI**

Obchody 35. rocznicy powstania „Solidarności” to okres szczególny. Pragniemy przybliżyć Państwu atmosferę sierpniowych dni pełnych niepokoju i obaw, ale także nadziei.

Małopolska, Kraków i Nowa Huta od samego początku zajmowały miejsce szczególne na mapie przemian dokonujących się w Polsce. Robotniczy protest czerpał swą siłę duchową od św. Jana Pawła II. Sporą rolę odegrały także powstające w tym czasie piosenki. Jedną z nich, z muzyką Stanisława Markowskiego i tekstem Jerzego Narbutta „Solidarni, nasz jest ten dzień” stała się później, także dzięki staraniom Małopolskiej „Solidarności” oficjalnym hymnem Związku.

Życzę Państwu, aby uczestnictwo w koncercie Biblioteki Polskiej Piosenki było dla Państwa wspaniałym przeżyciem patriotycznym i artystycznym.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Wojciech Grzeszek'.

Z solidarnościowym pozdrowieniem
Wojciech Grzeszek
Przewodniczący
Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność”

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy

SOLIDARNOŚĆ
Region Małopolski

To śpiewnik szczególny, świadczy o tym choćby wyjątkowa „ułamkowa” numeracja lekcji. Wielu z Państwa pamięta burzliwe lata 80... Lata z jednej strony niezwykle trudne, a z drugiej pełne szans i nadziei na lepszy czas dla Polski.

Stojąc przed sceną na placu Szczepańskim, ze śpiewem na ustach obchodzimy 35. rocznicę powstania NSZZ „Solidarność”.

Wspominamy ludzi, którzy mieli odwagę stanąć do walki o wolność i godność człowieka, o niepodległe, demokratyczne Państwo.

To chwila, którą warto uczcić specjalną lekcją śpiewania; część naszej historii, którą należy przekazać pokoleniom.

Gorąco zapraszam do wspólnego świętowania jubileuszu 35-lecia NSZZ „Solidarność”.

*Jacek Majchrowski
Prezydent Miasta Krakowa*

Kraków, 13 września 2015 r.

JAN PAWEŁ II SOLIDARNOŚĆ

W sobotę 2 czerwca 1979 r. o godz. 10.07 samolot z Janem Pawłem II na pokładzie wylądował na lotnisku Okęcie. Do wiwatującego tłumu, papież przybył odkrytym samochodem na stołeczny plac Zwycięstwa (plac Piłsudskiego).

Padły słynne później słowa:

*Wołam, ja, syn polskiej ziemi, a zarazem ja,
Jan Paweł II, papież. Wołam z całej głębi tego Tysiąclecia,
wołam w przeddzień Święta Zesłania, wołam wraz z wami wszystkimi:
Niech zstąpi Duch Twój! Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi.
Tej ziemi!*

Ostatnie dwa zdania tego wezwania stały się jednym z pierwszych haseł powstałej rok później „Solidarności”. Słowa te miały dwa symboliczne znaczenia:

Polityczne: Chodziło tu o wezwanie do walki o zmianę ustroju z totalitarnego na demokratyczny.

Duchowe: Papież nawoływał również do *nawrócenia się*.

Ta iskra wzniciła ogień w sercach milionów Polaków!
Powstaje Legion, który zwie się SOLIDARNOŚĆ!
**TO IM ZAWDZIĘCZAMY TĘ NASZĄ OJCZYZNĘ,
W KTÓREJ DZIŚ ŻYJEMY!**

*Tym milionom, milionom, już dziś w dużej części bezimiennych, których pokrył
kurz i piach zapomnienia, pogardy i lekceważenia...
NIE POZWÓLMY, ABY PROCES DOSIĘGNĄŁ CELU,
ABY MGŁĄ NIEPAMIĘCI POKRYŁO SIĘ SŁOWO:*

SOLIDARNOŚĆ

DLATEGO TU DZIŚ Z **WAMI** JESTEŚMY ABY **O NIEJ** ŚPIEWAĆ

WASZ

KILKA SŁÓW O PIOSENKACH

Przypuszcza się, że kolebką piosenki była Grecja. Przez wieki śpiewana dla rozrywki stała się również źródłem informacji, zapisem kultury, przechowałnią historii. W powszechnej opinii piosenka należy do tzw. kultury niższej lub popularnej. Są jednak takie utwory, które miały wpływ na naszą historię, stanowiąc kamienie milowe odmierzające kolejne etapy w dziejach naszego państwa.

Roman Ingarden twierdził, że poprzez badanie dzieła muzycznego można badać cechy epoki. W rękach wytrawnych graczy nastroju, manipulatorów lub krzewicieli idei, pieśń lub piosenka może stanowić doskonały instrument do osiągnięcia planowanych celów. Ten krótki zazwyczaj utwór muzyczny może stać się hymnem lub wyrazicielem społecznych dążeń oraz budulcem tożsamości narodowej. Śpiewając, nie zdajemy sobie sprawy, że przedłużamy jedynie naszą zwykłą mowę, dzięki której słowa nanizane na nuty mają większą szansę na dotarcie do dużej ilości ludzi.

Kilkadziesiąt lat temu proste, patetyczne, wesołe, czy smutne piosenki przez lata drążyły mury, by te ostatecznie musiały runąć. Piosenka może łączyć lub dzielić. Podobnie jak literatura, piosenki stanowią świadectwo przeżytego losu zbiorowego. Warto o tym pamiętać przy okazji różnych sporów o pamięć.

Waldemar Domański
Dyrektor Biblioteki Polskiej Piosenki

Lekcja Śpiewania – to typowy „krakowski produkt”, no bo jak inaczej wytłumaczyć zjawisko, jakim jest śpiewanie przez tysiące ludzi, często na deszczu i mrozie archaicznych piosenek na Rynku Głównym, Małym Rynku, czy na placu Szczepańskim w Krakowie. A wszystko to zaczęło się 12 lat temu, kiedy do Magistratu przyszło dwóch „pozytywnie zakręconych” i zaproponowało zmianę sposobu obchodów Święta Niepodległości ze smutnych ich zdaniem, na radosne. Hasła typu: ”precz ze smutkiem...” i „patriotyzm nie musi być cierpieniem...” budziły obawy, ale mimo to wydano zgodę na zorganizowanie pierwszego koncertu pt. Radosna Niepodległości. 11 listopada 2002 roku pod Sukiennicami rozdano kilkaset śpiewników i wspólnie z prawie dwutysięczną publicznością odśpiewano trzydzieści „pięknych i wesołych piosenek”... Od tej pory wzruszenie i radość to typowe „objawy” wspólnego śpiewania, a pojawianie się całych rodzin to norma.

Lekcja Śpiewania – to przewrotna forma koncertu polegająca na tym, że to nie artyści, ale właśnie publiczność jest głównym wykonawcą. Związany od początku z „lekcjami” krakowski kabaret Loch Camelot, choć de facto wykonuje koncert, umownie propaguje się, że tylko wspiera i pomaga w śpiewaniu, podając odpowiednią tonację i linię melodyczną. Rozdawane śpiewniki stanowią swoistą „pomoc naukową”, z której, jak ze „ściągi”, korzystają Krakowianie i turyści. Rekord frekwencji to 30 000 uczestników 11.11.2008 r.

Lekcja Śpiewania – to już ponad 57 koncertów, podczas których publiczność uczy się śpiewania polskich piosenek, pieśni i kolęd. I myliłby się ten, kto myśli, że to nuda i kolejna „akademia ku czci...”. Wprawdzie wiele utworów ma po kilkadziesiąt i kilkaset lat, ale forma i atmosfera koncertu czyni z nich współczesne „hity”. Śpiewakami bywają politycy, bezdomni, kapucyni, dziennikarze, a nawet egzotyczni turyści z Mauritiusa. Do tej pory rozdano około 300.000 bezpłatnych śpiewników, z których wyśpiewało ich treść blisko 400.000 ludzi. Jeden z takich śpiewników zabrał ze sobą do Watykanu Prezydent Krakowa Jacek Majchrowski. Po kilku tygodniach organizatorzy „lekcji” otrzymali list od Jana Pawła II, który zawierał podziękowania za śpiewnik, błogosławieństwo papieskie i zachętę do kontynuowania tego przedsięwzięcia.

Lekcja Śpiewania – to inicjatywa dwóch Krakusów. Pomysłodawcą projektu jest dyrektor Biblioteki Polskiej Piosenki Waldemar Domański. Drugim „pozytywnie zakręconym” jest dyrektor Kabaretu Loch Camelot Kazimierz Madej, który realizuje od kilku lat hasło: „**Kraków - najbardziej rozśpiewane Miasto w Europie**”.

Lekcja Śpiewania – to „promotor” idei utworzenia Biblioteki Polskiej Piosenki. Stała obecność tysięcy ludzi na każdym koncercie ostatecznie przekonała władze Krakowa o potrzebie utworzenia tej instytucji w 2007 r. Biblioteka Polskiej Piosenki to autoryzowane źródło informacji dotyczących polskiej pieśni i piosenki. Od kilkunastu miesięcy Cyfrowa Biblioteka odnotowuje 700 tys. odsłon miesięcznie! Od 2007 do 2015 r. zarejestrowano ich ponad 30 mln! BPP realizuje wiele projektów edukacyjnych, kulturalnych oraz społecznych, dalece wykraczających poza działalność zwykłej biblioteki. Zapraszamy na stronę:

www.bibliotekapiosenki.pl

1

PIEŚŃ KONFEDERATÓW BARSKICH

słowa: Juliusz Słowacki

muzyka: Andrzej Kurylewicz

Nigdy z królami nie będziem w aliansach,
Nigdy przed mocą nie ugniemy szyi,
Bo u Chrystusa my na ordynansach,
Słudzy Maryji!

Więc choć się spęka świat i zadrzy słońce,
Chociaż się chmury i morza nasrożą,
Choćby na smokach wojska latające,
Nas nie zatrwożą.

Bóg naszych ojców i dziś jest nad nami!
Więc nie dopuści upaść żadnej klęsce.
Wszak póki On był z naszymi ojcami,
Byli zwycięzce!

Więc nie wpadniemy w żadną wilczą jamę,
Nie uklękniemy przed mocarzy władzą,
Wiedząc, że nawet grobowce nas same
Bogu oddadzą.

Ze skowronkami wstaliśmy do pracy
I spać pójdziemy o wieczornej zorzy,
Ale w grobowcach my jeszcze żołdacy
I hufiec Boży.

Bo kto zaufał Chrystusowi Panu
I szedł na święte kraju werbowanie;
Ten de profundis z ciemnego kurhanu
Na trąbę wstanie.

Bóg jest ucieczką i obroną naszą!
Póki On z nami, całe piekła pękną!
Ani ogniste smoki nas ustraszą,
Ani ulękną.

Nie złamie nas głód, ni żaden frasunek,
Ani zhołdują żadne świata hołdy,
Bo na Chrystusa my poszli werbunek,
Na jego żołdy!

2

BALLADA O JANKU WIŚNIEWSKIM

*słowa: Krzysztof Dowgiałło muzyka: Mieczysław Cholewa
rok powstania: 1980*

Chłopcy z Grabówka, chłopcy z Chyloni
Dzisiaj milicja użyła broni,
Dzielnieśmy stali, celnie rzucali,
Janek Wiśniewski padł!

Na drzwiach ponieśli go Świętojańską
Naprzeciw glinom, naprzeciw tankom.
Chłopcy stoczniowcy, pomścijcie druha,
Janek Wiśniewski padł!

Huczają petardy, ścielą się gazy,
Na robotników sypią się razy.
Padają starcy, dzieci, kobiety,
Janek Wiśniewski padł!

Jeden zraniony, drugi zabity,
Krwie się zachciało słupskim bandytom,
To partia strzela do robotników,
Janek Wiśniewski padł!

Krwawy Kociołek to kat Trójmiasta,
Przez niego giną dzieci, niewiasty,
Poczekaj draniu, my cię dostaniem!
Janek Wiśniewski padł!

Stoczniowcy Gdyni, stoczniowcy Gdańska
Idźcie do domu, skończona walka.
Świat się dowiedział, nic nie powiedział,
Janek Wiśniewski padł!

Nie płaczcie matki, to nie na darmo
Nad stoczną sztandar z czarną kokardą;
Za chleb i wolność, za nową Polskę
Janek Wiśniewski padł!

3

ŻEBY POLSKA BYŁA POLSKĄ

słowa: Jan Pietrzak muzyka: Włodzimierz Korcz

Z głębi dziejów, z krain mrocznych,
z puszczy odwiecznych, pól i stepów
nasz rodowód, nasz początek,
hen, od Piasta, Kraka, Lecha.
Długi łańcuch ludzkich istnień
połączonych myślą prostą:
żeby Polska, żeby Polska,
żeby Polska była Polską.

Wtedy, kiedy los nieznany
rozsypywał nas po kątach,
kiedy obce wiatry gnały
obce orły na proporcach,
przy ogniskach wybuchała
niezmożona nuta swojska:
żeby Polska, żeby Polska,
żeby Polska była Polską.

Zrzucał uczeń portret cara,
ksiądz Ściegienny wznosił modły,
opatrywał wóz Drzymała,
dumne wiersze pisał Norwid.
I kto szablę mógł utrzymać,
ten formował legion wojska,
żeby Polska, żeby Polska,
żeby Polska była Polską.

Matki, żony, w mrocznych izbach
wyszywały na sztandarach
hasło: „Honor i Ojczyzna”,
i ruszała w pole wiara.
I ruszała wiara w pole
od Chicago do Tobolska,
żeby Polska, żeby Polska, żeby Polska była Polską!

BOŻE NASZ*autor nieznany*

My stoczniowcy i portowcy dzisiaj tu
Zwyciężymy, przeżyjemy cały trud,
By mieć jutro zapewnione,
Wolne związki utworzone
I do pracy przystąpimy już.

**Boże nasz, Boże nasz, Boże nasz,
Jak ten strajk, jak ten strajk długo trwa.
Więc dlaczego przetrzymują,
Postulatów nie przyjmują,
Niech pomyślą, ile to kosztuje nas.**

Nasze serca, nasze myśli wciąż tam są,
Kiedy Grudzień przypomina się.
Teraz wiem, jak strajkować
I jak z rządem pertraktować,
By żądania nasze wypełniły się.

Boże nasz ...

Nasze żony, nasze matki są wśród nas,
Całym sercem, całą duszą, życzą nam,
Byśmy szybko to skończyli
I do domów powrócili,
Ale muszą jeszcze wytrwać dłuższy czas.

Boże nasz ...

5

BIAŁE TANGO

autor nieznany

Trzynastego grudnia - niech to trafi szlag,
Pałowali do południa kładąc nas na wznak.

Tak powstało nasze białe tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.
Tak powstało nasze białe tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.

Poszły w tango stare gliny w zgodny rytm SB,
W sukach chłopcy i dziewczyny, - dokąd? Junta wie!

Czarna wrona tańczy w śniegu tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.
Czarna wrona tańczy w śniegu tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.

Kwiaty, kraty i rabaty, generalski szlif,
Demokraci biorą baty, zmykaj pókiś żyw.

To wojenne nasze polskie tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.
To wojenne nasze polskie tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.

Nawet Jacek przedszkolaczek wie, co znaczy WRON.
Mama płacze, tata w pace, w telewizji MON.

Dziadek z babcią tańczą w celi tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.
Solidarność tańczy w celi tango,
Zza kraty tango dni KW MO ZK.

*KW MO ZK - Zakład Karny Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej
MON - Ministerstwo Obrony Narodowej
WRON - Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego
SB - Służba Bezpieczeństwa*

6

ZIELONA WRONA

słowa: Jacek Baluch, Bogdan Klich

(na melodię: „Teraz jest wojna”, która powstała wg pieśni
„Cielito lindo” - tradycyjnej, popularnej pieśń meksykańskiej,
napisanej w 1882 roku przez Quirino Mendoza y Cortés)

Ekstrema już śpi, szczekają gdzieś psy,
Skończyła się wolna sobota.
Wyruszył sznur suk, rzną buty o bruk.
Ktoś do drzwi gwałtownie łomota! /kto tam?/

Ref. Zielona WRONa
dziób w wężyk szamerowany
Kto nie da drapaka,
kto nie chce zakrakać
Ten będzie internowany! (bis)

Grudniowy wstał świt, nie wiedział nikt nic.
Milczały jak grób telefony.
A w radiu wódz sam, ogłosił, że stan
Wojenny jest wprowadzony.

Ref. Zielona WRONa...

Od tego poranka, codzienna łapanka
Szałała w bezsilnej wściekłości.
W Łupkowie zaś z pierdła zrobiono internat
Dla członków SOLIDARNOŚCI.

Ref. Zielona WRONa...

Z chaosu porządek wyłania się nowy,
Nowego nam trza Robespierre'a
By odciął te łapy, co władzę brać chciały –
To hasło nowego premiera.

Ref. Zielona WRONa...

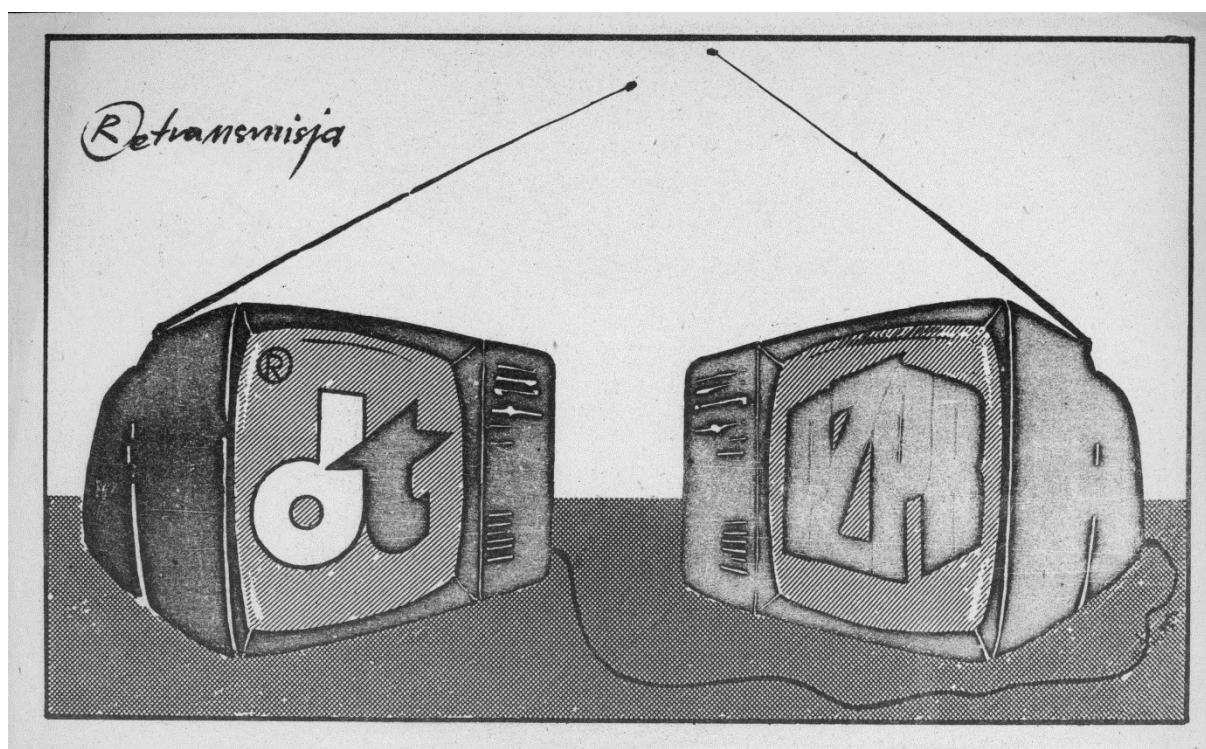
Świetlica, spacerek, wieczorem roberek
Albina zaś durna rozpiera
Niech siedzi ekstrema, pożytku z niej nie ma
My Polskę zbudujem od zera /a co?/

Ref. Zielona WRONa...

Ta banda czerwona znów gównu dokona,
Choć duma jej piersi rozpiera.
Czerwona zaraza od nowa zagraża,
A niechże to jasna cholera!

Ref. Zielona WRONa...

Popularna piosenka internowanych i skazanych z „wroniego dekretu”. Jej twórcami są osadzeni w obozach internowania w Załężu i Łupkowie Jacek Baluch i Bogdan Klich. Biła rekordy popularności w latach osiemdziesiątych.

SFAŁSZOWANIE IDEI
POROZUMIENIA
STAN WYJĄTKOWY
BLOKADA REFORMY
PROWOKACJE ZOMO

NIE!

Druk: ZR NSZZ

Małopolska

 I KRAJOWY GDAŃSK '81
ZJAZD DELEGATÓW
NSZZ-SOLIDARNOŚĆ.

Plakat wydany z okazji I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność” w 1981 r. w Gdańsku.
(proj. K. Dobrowolska)

foto: S. Markowski

Kraków, Nowa Huta 13.10.1985 r.

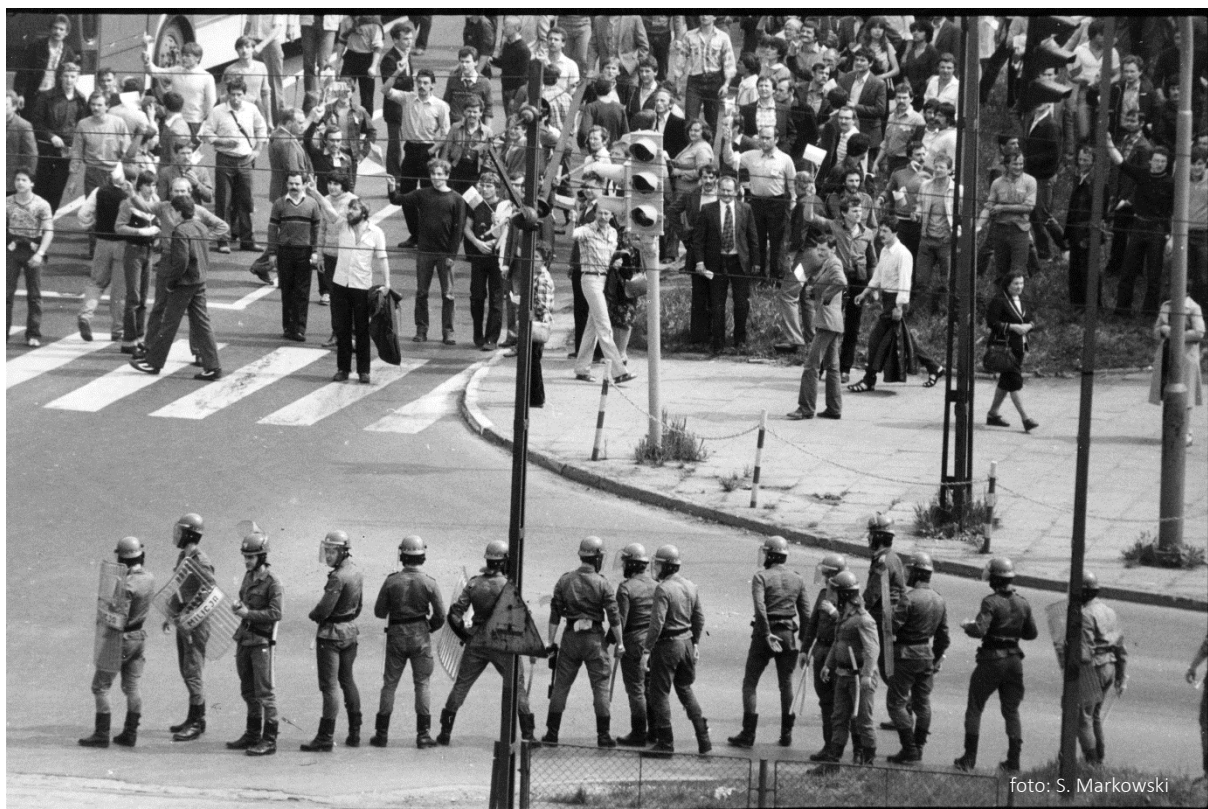
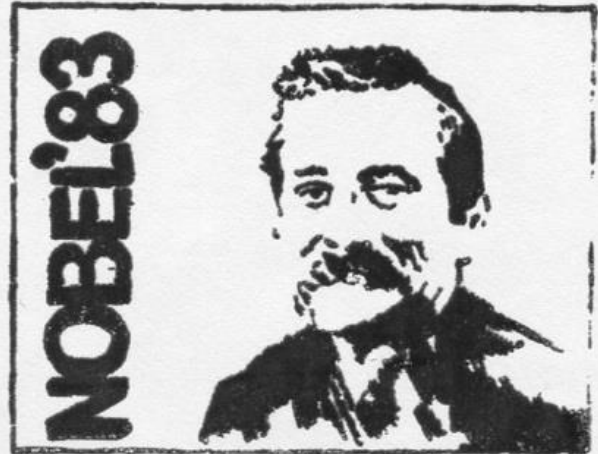
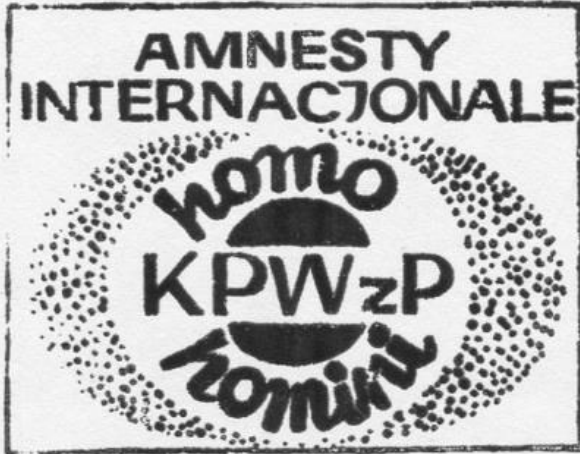

foto: S. Markowski

Kraków, Nowa Huta 1.05.1983 r.

**PIERWSZA EMISJA
KOMITETU POMOCY
WIĘZIONYM ZA PRZEKONANIA**

100 zł

7

SOLDARNOŚĆ GÓRALSKA

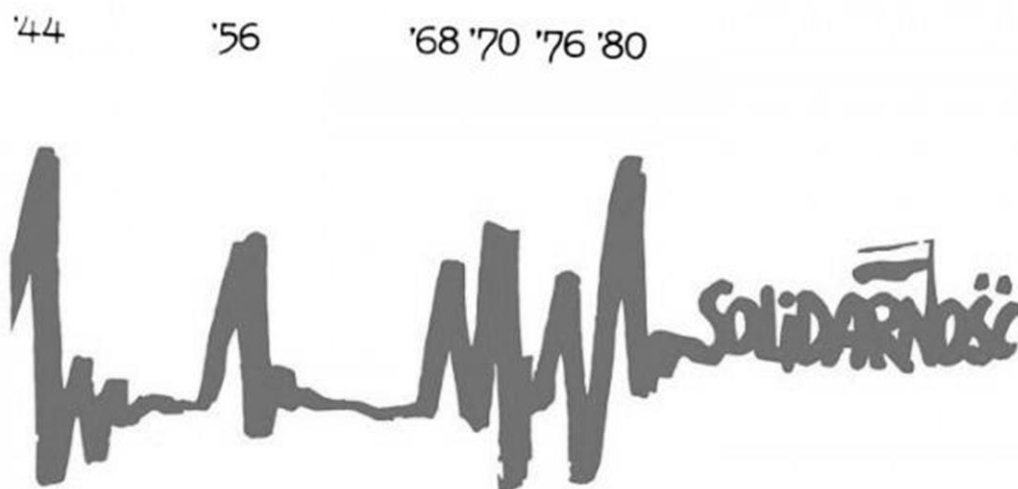
muz. tradycyjna góralska

Choćbyś Wojtek sto dekretów wyrychtował,
choćbyś wszystkich świarnych chłopów internował.
/Solidarność nie zginie w góralskiej dziedzinie,
nie ty bedzies nom górolom harnasiwoł. /2x

Giewuntowe łobudzone stanom wojska,
na churongwiach Panienecka Cynstochowska.
/Poruseństwa wiater duje jus łod Tater,
ślebodno się jus z niewoli budzi Polska. /2x

Z zimie włoskie wróc do Polski nas Hetmanie!
Dobrom radom daj Ojczyźnie zratowanie!
/Za Twoim psewodem ziści nam ślebode,
Zgodne Pani Jasnogórski królowanie! /2x

Śpiewana na góralską nutę w internatach i więzieniach Polski południowej.
Jej twórcą jest góral z Nowego Targu internowany w Załężu i Łupkowie.

BIELECKI '80

Czesław Bielecki, „Kardiogram 1980”.

8

L'ESTACA

słowa i muzyka: Lluís Llach

L'avi Siset em parlava
de bon matí al portal
mentre el sol esperàvem
i els carros vèiem passar.

Siset, que no veus l'estaca
on estem tots lligats?
Si no podem desfer-nos-en
mai no podrem caminar!

Si estirem tots, ella caurà
i molt de temps no pot durar,
segur que tomba, tomba, tomba
ben corcada deu ser ja.

Si jo l'estiro fort per aquí
i tu l'estires fort per allà,
segur que tomba, tomba, tomba,
i ens podrem alliberar.

Però, Siset, fa molt temps ja,
les mans se'm van escorxant,
i quan la força se me'n va
ella és més ampla i més gran.

Ben cert sé que està podrida
però és que, Siset, pesa tant,
que a cops la força m'oblida.
Torna'm a dir el teu cant:

Si estirem tots, ella caurà...

Si jo l'estiro fort per aquí...

L'avi Siset ja no diu res,
mal vent que se l'emportà,
ell qui sap cap a quin indret
i jo a sota el portal.

I mentre passen els nous vailets
estiro el coll per cantar
el darrer cant d'en Siset,
el darrer que em va ensenyar.

Si estirem tots, ella caurà...

Si jo l'estiro fort per aquí...

MURY

tytuł oryg. **L'Estaca (Pal)**

słowa i muzyka: Lluís Llach (1968)

słowa polskie: Jacek Kaczmarski (1978)

On natchniony i młody był, ich nie policzyłby nikt,
On im dodawał pieśnią siłę, śpiewał że blisko już świt.

Świec tysiące palili mu, znad głów unosił się dym,

Śpiewał, że czas by runął mur...

Oni śpiewali wraz z nim:

Wyrwij murom zęby krat!

Zerwij kajdany połam bat!

A mury runą, runą, runą,

I pogrzebią stary świat!

Wkrótce na pamięć znali pieśń i sama melodia bez słów

Niosła ze sobą starą treść, dreszcze na wskroś serc i głów.

Śpiewali więc, klaskali w rytm, jak wystrzał poklask ich brzmiał,

I ciążył łańcuch, zwlekał świt....

On wciąż śpiewał i grał:

Wyrwij murom...

Aż zobaczyli, ilu ich, poczuli siłę i czas,

I z pieśnią, że już blisko świt szli ulicami miast;

Zwalali pomniki i rwali bruk – Ten z nami! Ten przeciw nam!

Kto sam, ten nasz największy wróg!

A śpiewak także był sam.

Patrzył na równy tłumów marsz,

Milczał wsłuchany w kroków huk,

A mury rosły, rosły, rosły,

Łańcuch kołysał się u nóg...

Patrzy na równy tłumów marsz,

Milczy wsłuchany w kroków huk,

A mury rosną, rosną, rosną,

Łańcuch kołysze się u nóg...

„Mury” stały się kultową pieśnią czasów solidarności, śpiewaną podczas strajków i akcji protestacyjnych, w więzieniach i obozach internowania, w podziemnych drukarniach i na biwakach turystycznych.

10

GDY TAK SIEDZIMY

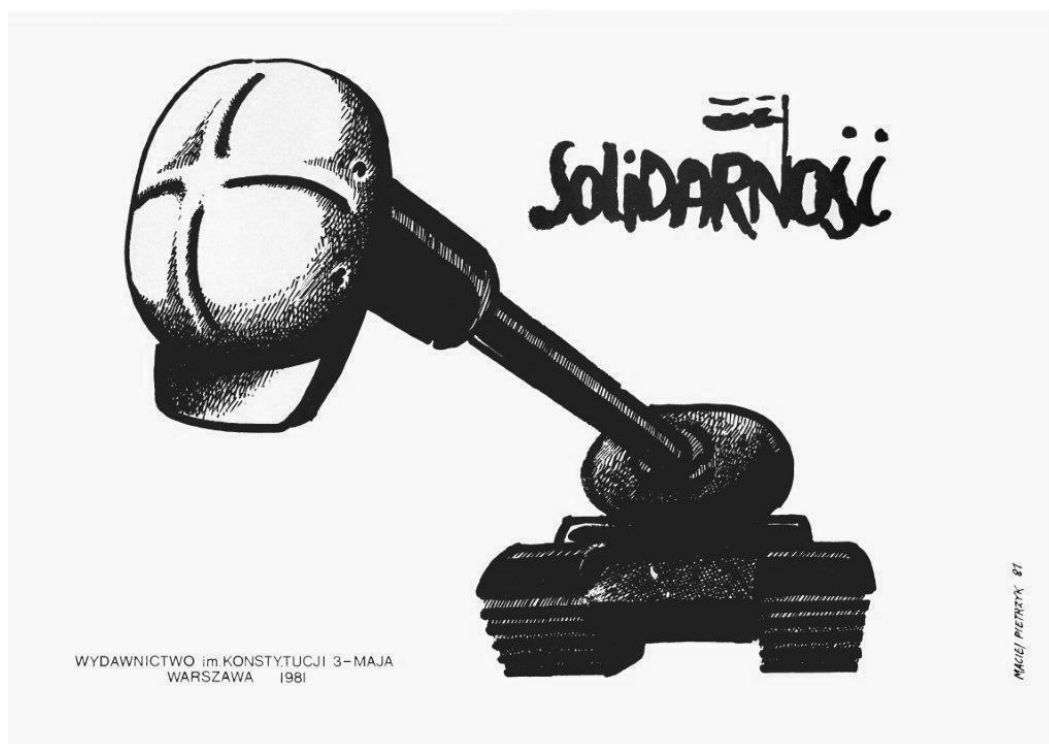
słowa: Leszek Szaruga

muzyka: Przemysław Gintrowski

Gdy tak siedzimy nad bimbrem
Ojczyzna nam umiera
Gniją w celach koledzy
Wolno się kręci powielacz

Drukujemy ulotki
O tym, że jeszcze żyjemy
Grozi nam za to wyrok
Dziesięciu lat więzienia

Gdzieś niedaleko
Patrol jednego z nas zatrzymał
Pijemy jego zdrowie
W więzieniu to mu się przyda

Plakat „Solidarność” z 1981 r. (aut. Maciej Pietrzyk).

11

HYMN SOLIDARNOŚCI

„Solidarni, nasz jest ten dzień”

słowa: Jerzy Narbutt

muzyka: Stanisław Markowski

Solidarni, nasz jest ten dzień,
A jutro jest nieznane,
Lecz żyjmy tak, jak gdyby nasz był wiek;
Pod wolny kraj spokojnie kładź fundament.
A jeśli ktoś nasz polski dom zapali,
To każdy z nas gotowy musi być,
Bo lepiej byśmy stojąc umierali,
Niż mamy klęcząc na kolanach żyć.
Solidarni, nasz jest ten dzień;
Zjednoczmy się, bo jeden jest nasz cel!

foto: S. Markowski

Kraków, Wawel 3.05.1982 r.

„Solidarni”

słowa: Jerzy Narbutt

muzyka: Stanisław Markowski

So-li - dar-ni, nasz jest ten dzień, a ju-tro jest nie -
zme-ne, lecz rób-my tak, jak gdy-by nasz był wiek, pod wol - ny
kraj spo - koj - nie kładź fun - da - ment. A je-śli ktoś nasz
pol-ski dom za - pa - li, to każ - dy z nas go - to - wy mu - si
być, bo le-piej, byś-my sto - jąc u - mie - ra - li, niż ma - ny
kie - ośc na ko - la - nach żyd! So - li - dar - ni,
nasz jest ten dzień, zjednoczmy się, bo jeden jest nasz cel!

Z porokowaniem
dla Delegatów na XIII zjazd
Solidarności w Spale!
autor muzyki do piosenki
„Solidarni”
Stanisław Markowski
Urszula, 1 grudnia 2000

Zapis nutowy pieśni „Solidarni”, która stała się hymnem „Solidarności”.

12

NIE PYTAJ O POLSKĘ

słowa i muzyka: Grzegorz Ciechowski

to nie karnawał
ale tańczyć chcę
i będę tańczył z nią po dzień
to nie zabawa
ale bawię się
bezsenne noce senne dni
to nie kochanka
ale sypiam z nią
choć śmieją ze mnie się i drwią
taka zmęczona
i pijana wciąż
dlatego nie
NIE PYTAJ WIĘCEJ MNIE

nie pytaj mnie dlaczego jestem z nią
nie pytaj mnie dlaczego z inną nie
nie pytaj mnie dlaczego myślę że
że nie ma dla mnie innych miejsc
nie pytaj mnie co ciągle widzę w niej
nie pytaj mnie dlaczego w innej nie
nie pytaj mnie dlaczego ciągle chcę
zasypiać w niej i budzić się

te brudne dworce
gdzie spotykam ja
te tłumy które cicho klną
ten pijak który mruczy coś przez sen
że PÓKI MY ŻYJEMY ona żyje też

NIE PYTAJ MNIE
NIE PYTAJ MNIE
CO WIDZĘ W NIEJ

**nie pytaj mnie co ciągle widzę w niej
nie pytaj mnie dlaczego w innej nie
nie pytaj mnie dlaczego ciągle chcę
zasypiać w niej i budzić się
nie pytaj mnie dlaczego jestem z nią
nie pytaj mnie dlaczego z inną nie
nie pytaj mnie dlaczego myślę że
że nie ma dla mnie innych miejsc
NIE PYTAJ MNIE !**

Manifestacja „Biały Marsz” w Krakowie po zamachu na papieża Jana Pawła II, 17.05.1981 r.

WOLNOŚĆ

słowa i muzyka: Marek Grechuta

Gdy widzisz ptaka w locie jak wolny jest,
Jak płynie sobie, aż po nieba kres,
Wiedz – niebo bywa pełne wichrów i burz,
A z lotu ptaka już nie widać róż.

Bo wolność – to nie cel, lecz szansa, by
Spełnić najpiękniejsze sny, marzenia.
Wolność – to ta najjaśniejsza z gwiazd,
Promyk słońca w gęsty las, nadzieja.

Wolność to skrzypce, z których dźwięku cud
Potrafi wyczarować mistrza trud.

Lecz kiedy zagra na nich słaby gracz,
To słyhać będzie tylko pisk, zgrzyt, płacz.

Bo wolność – to wśród mądrych ludzi żyć,
Widzieć dobroć w oczach ich i szczęście.
Wolność – to wśród życia gór i chmur.
Poprzez każdy bór i mur znać przejście.

Wolność lśni wśród gałęzi wielkich drzew,
Które pną się w słońce każda w swoją stronę.
Wolność brzmi jak radosny ludzi śmiech,
Którzy wolność swą zdobyli na obronę –
Zwycięstwa mądrości, prawdy i miłości,
Spokoju, szczęścia, zdrowia i godności.
Wolność to diament do oszlifowania,
A zabłyśnie blaskiem nie do opisanania.

Wolność to także i odporność serc,
By na złą drogę nie próbować zejść.
Bo są i tacy, którzy w wolności cud
Potrafią wmieszać swoich sprawek bród.

A wolność – to królestwo dobrych słów,
Mądrych myśli, pięknych snów, to wiara w ludzi.
Wolność – ja wymyślił dla nas Bóg,
Aby człowiek wreszcie mógł w niebie się zbudzić.

Warto wiedzieć...

Nazwa

Na bazie porozumień podpisanych w Gdańsku 31 sierpnia 1980 r. zaczęły powstawać w całym kraju komitety założycielskie niezależnych samorządnych związków zawodowych. Podczas posiedzenia przedstawiceli Międzyzakładowych Komitetów Założycielskich i Międzyzakładowych Komitetów Robotniczych w Gdańsku w dn. 17 września 1980 r. Karol Modzelewski z Wrocławia zaproponował, by nowy związek zawodowy przyjął nazwę NSZZ „Solidarność”. „Solidarność” nawiązywała do tytułu biuletynu strajkowego wydawanego w Stoczni Gdańskiej w sierpniu 1980 r. przez Krzysztofa Wyszkwoskiego „Strajkowy Biuletyn Informacyjny Solidarność”.

Nie tylko Gdańsk

Na tzw. „Porozumienia sierpniowe”, które zmieniły bieg historii Polski złożyły się cztery dokumenty sygnowane przez rząd PRL i komitety strajkowe. Porozumienia zostały podpisane w Szczecinie (30 sierpnia 1980 r.), w Gdańsku (31 sierpnia 1980 r.), w Jastrzębiu-Zdroju (3 września 1980 r.) i w Hucie Katowice (11 września 1980 r.).

Znak

Znak „Solidarności” zaprojektował uczestniczący w strajku w Stoczni młody absolwent gdańskiej PWSP Jerzy Janiszewski. Litery – niczym uczestnicy protestów w 1980 r. – wspierają się solidarnie jedna na drugiej pod flagą Polski. Artysta zaprojektowany przez siebie znak przekazał nieodpłatnie MKZ w Gdańsku, a następnie NSZZ „Solidarność”. Od tego czasu logo to było kopiowane w milionach sztuk na znaczkach, plakatach, kopertach, itd., stając się najbardziej rozpoznawalnym w świecie znakiem firmowym pochodzącym z Polski.

10 milionów

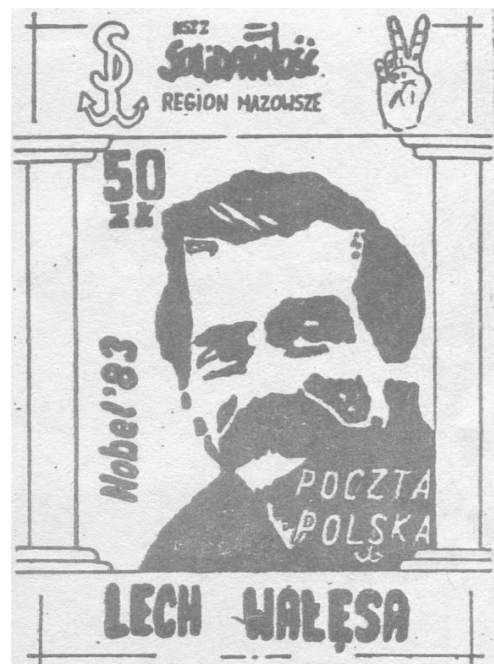
Ogólnonarodowy zryw ku wolności, rozpoczęty strajkami w lipcu i sierpniu 1980 r. i zakończony podpisaniem porozumień, rozpoczął proces gwałtownego tworzenia nowych związków zawodowych. W każdej miejscowości, w każdym zakładzie pracy powstawały komitety założycielskie, a pracownicy masowo składali deklaracje członkowskie. W szczytowym okresie „Solidarność” zrzeszała ponad 9,5 miliona dorosłych Polaków. Takiego zjawiska nie było ani wcześniej, ani później.

Hymn „Solidarności”

Słowa pieśni „Solidarni” napisał w listopadzie 1980 r. warszawski poeta Jerzy Narbutt, a muzykę napisał krakowski kompozytor i znakomity fotografik Stanisław Markowski. Utwór po raz pierwszy uroczysto wykonano w Krakowie podczas koncertu „O wolność i niepodległość” w reżyserii Wojciecha Markiewicza, Stanisława Markowskiego i Krystiana Waksmundzkiego, który odbył się w Filharmonii 31 stycznia 1981 r. Pieśń zyskała sobie uznanie w oczach ludzi „Solidarności” i przez wiele lat była uznawana za jeden z nieoficjalnych hymnów związku. Dopiero w 2000 r. – na wniosek Małopolskiej „Solidarności” – XIII Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” obradujący w Spale uznał „Solidarnych” za oficjalny hymn związku.

Nagroda Nobla

5 października 1983 r. Norweski Komitet Noblowski przyznał Pokojową Nagrodę Nobla przewodniczącemu „Solidarności” Lechowi Wałęsie. W uzasadnieniu stwierdzono m.in., że prowadzone przez niego „starania o zapewnienie robotnikom prawa do zakładania własnych organizacji są ważnym wkładem do kampanii na rzecz uniwersalnych praw ludzkich”. Podkreślano też, że jego działania charakteryzowało przekonanie, iż „wszystkie problemy należy rozwiązywać bez odwoływania się do przemocy”. Przyznanie Nagrody Lechowi Wałęsie z niechęcią przyjęły władze PRL, wysyłając do rządu Norwegii oficjalny protest. Był to drugi taki przypadek w historii: wcześniej podobny protest złożył przywódca III Rzeszy Adolf Hitler, gdy w 1935 r. Pokojową Nagrodę Nobla otrzymał więziony w obozie koncentracyjnym niemiecki pisarz i pacyfista Carl von Ossietzky. W imieniu Lecha Wałęsy, który pozostał w kraju, obawiając się, że nie zostanie wpuszczony z powrotem, nagrodę w Oslo odebrała jego żona – Danuta i syn Bogdan. W liście skierowanym do uczestników uroczystości L. Wałęsa napisał: „Przyjmuję tę nagrodę z całym szacunkiem dla jej rangi i zarazem z poczuciem, że wyróżnia ona nie mnie osobiście, lecz jest nagrodą

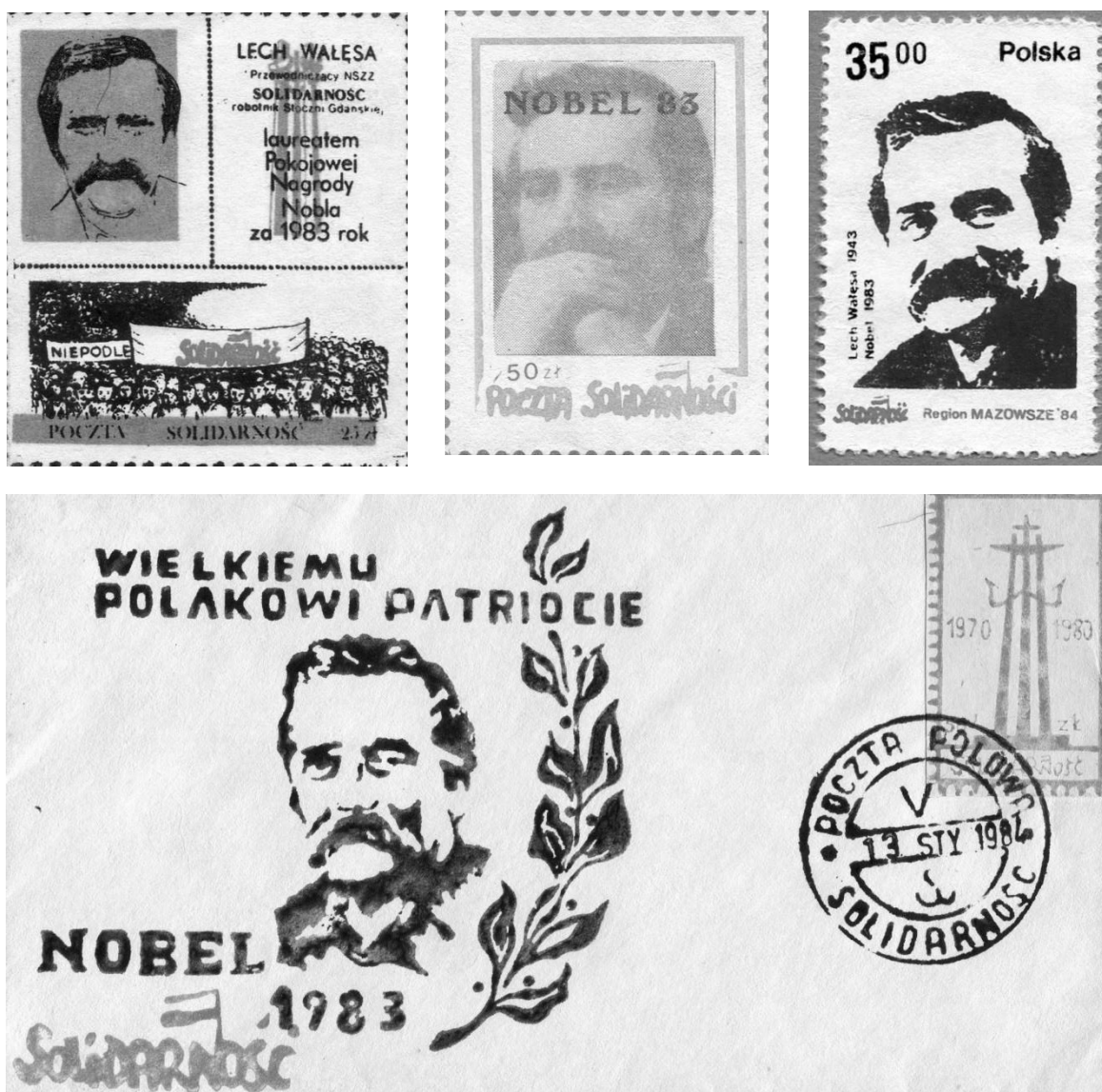

Znaczek Poczty Solidarności Walczącej.

dla „Solidarności”, dla ludzi i spraw, o które walczyliśmy i walczymy w duchu pokoju i sprawiedliwości. (...) Nie godzimy się z przemocą. Nie pogodzimy się z odebraniem nam wolności związkowej. Nie pogodzimy się z więzieniem ludzi za przekonania. Bramy więzień muszą się otworzyć: trzeba uwolnić ludzi skazanych za obronę praw związkowych i obywatelskich”.

Dzień Wolności i Solidarności

27 lipca 2005 r. Sejm RP w celu upamiętnienia sierpnia 1980 r. ustanowił dzień 31 sierpnia świętem państwowym obchodzonym jako „Dzień Solidarności i Wolności”. Podobną rezolucję 28 września 2005 r. podjął Parlament Europejski, który dla upamiętnienia wolnościowego zrywu Polaków i zapewnienia mu miejsca w zbiorowej pamięci Europy, ustalił, że dzień 31 sierpnia będzie obchodzony jako Dzień Wolności i Solidarności.

Znaczki Poczty Solidarności Walczącej.

Postulaty Gdańskie

Słynnych „21 postulatów gdańskich” zostało ogłoszonych 17 sierpnia 1980 r. przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w Gdańsku. Listę otwierało żądanie utworzenia wolnych związków zawodowych. Kolejne wnioski dotyczyły przestrzegania praw i wolności, zniesienia przywilejów partyjnych, a także kwestii ekonomicznych i socjalnych. Postulaty te stały się podstawą podpisania porozumień gdańskich w dn. 31 sierpnia 1980 r. pomiędzy strajkującymi a stroną rządową. Tablice z 21 postulatami gdańskimi zostały uznane przez Międzynarodowy Komitet Doradczy Programu UNESCO „Pamięć Świata” za jeden z najważniejszych dokumentów XX wieku, świadectwo wydarzeń mających przełomowy wpływ na zmiany polityczne, ustrojowe i gospodarcze państw bloku socjalistycznego, których kolebką była Stocznia Gdańska. Decyzją Sekretarza Generalnego UNESCO z 16 października 2003 r. tablice wpisano na Światową Listę Dziedzictwa Kulturowego UNESCO.

21 postulatów Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego

Żądania strajkujących załóg reprezentowanych przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy były następujące:

1. Akceptacja niezależnych od partii i pracodawców wolnych związków zawodowych, wynikająca z ratyfikowanej przez PRL Konwencji nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowych.
2. Zagwarantowanie prawa do strajku oraz bezpieczeństwa strajkującym i osobom wspomagającym.
3. Przestrzegać zagwarantowaną w Konstytucji PRL wolność słowa, druku, publikacji, a tym samym nie represjonować niezależnych wydawnictw oraz udostępnić środki masowego przekazu dla przedstawicieli wszystkich wyznań.
4.
 - a) przywrócić do poprzednich praw: – ludzi zwolnionych z pracy po strajkach w 1970 i 1976, – studentów wydalonych z uczelni za przekonania,
 - b) zwolnić wszystkich więźniów politycznych (w tym Edmunda Zadrożyńskiego, Jana Kozłowskiego, Marka Kozłowskiego),
 - c) znieść represje za przekonania.
5. Podać w środkach masowego przekazu informację o utworzeniu Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego oraz publikować jego żądania.

6. Podjąć realne działania mające na celu wyprowadzenie kraju z sytuacji kryzysowej poprzez:
 - a) podawanie do publicznej wiadomości pełnej informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej,
 - b) umożliwienie wszystkim środowiskom i warstwom społecznym uczestniczenie w dyskusji nad programem reform.
7. Wypłacić wszystkim pracownikom biorącym udział w strajku wynagrodzenie za okres strajku jak za urlop wypoczynkowy z funduszu CRZZ.
8. Podnieść wynagrodzenie zasadnicze każdego pracownika o 2000 zł na miesiąc jako rekompensatę dotychczasowego wzrostu cen.
9. Zagwarantować automatyczny wzrost płac równoległe do wzrostu cen i spadku wartości pieniądza.
10. Realizować pełne zaopatrzenie rynku wewnętrznego w artykuły żywnościowe, a eksportować tylko i wyłącznie nadwyżki.
11. Wprowadzić na mięso i przetwory kartki – bony żywnościowe (do czasu opanowania sytuacji na rynku).
12. Znieść ceny komercyjne i sprzedaż za dewizy w tzw. eksporcie wewnętrznym.
13. Wprowadzić zasady doboru kadry kierowniczej na zasadach kwalifikacji, a nie przynależności partyjnej, oraz znieść przywileje MO, SB i aparatu partyjnego poprzez: zrównanie zasiłków rodzinnych, zlikwidowanie specjalnej sprzedaży itp.
14. Obniżyć wiek emerytalny dla kobiet do 50 lat, a dla mężczyzn do lat 55 lub [zaliczyć] przepracowanie w PRL 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn bez względu na wiek.
15. Zrównać renty i emerytury starego portfela do poziomu aktualnie wypłacanych.
16. Poprawić warunki pracy służby zdrowia, co zapewni pełną opiekę medyczną osobom pracującym.
17. Zapewnić odpowiednią liczbę miejsc w żłobkach i przedszkolach dla dzieci kobiet pracujących.
18. Wprowadzić urlop macierzyński płatny przez okres trzech lat na wychowanie dziecka.
19. Skrócić czas oczekiwania na mieszkanie.
20. Podnieść diety z 40 zł do 100 zł i dodatek za rozłąkę.
21. Wprowadzić wszystkie soboty wolne od pracy. Pracownikom w ruchu ciągłym i systemie 4-brygadowym brak wolnych sobót zrekompensować zwiększonym wymiarem urlopu wypoczynkowego lub innymi płatnymi dniami wolnymi od pracy.

SPIS PIOSENEK

- 1. PIEŚŃ KONFEDERATÓW BARSKICH**
- 2. BALLADA O JANKU WIŚNIEWSKIM**
- 3. ŻEBY POLSKA BYŁA POLSKĄ**
- 4. BOŻE NASZ**
- 5. BIAŁE TANGO**
- 6. ZIELONA WRON-a**
- 7. SOLIDARNOŚĆ GÓRALSKA**
- 8. L'ESTACA**
- 9. MURY**
- 10. GDY TAK SIEDZIMY NAD BIMBREM**
- 11. HYMN SOLIDARNOŚCI**
- 12. NIE PYTAJ O POLSKĘ**
- 13. WOLNOŚĆ**

PODZIĘKOWANIA

Za pomoc w realizacji 57 $\frac{1}{35}$. Lekcji Śpiewania
składamy serdeczne podziękowania

Artystom, Małopolskiej „Solidarności”,
Przyjaciołom Lochu Camelot i Biblioteki Polskiej Piosenki,
a także ambasadorom Lekcji Śpiewania
ofiarnie zaangażowanym w to przedsięwzięcie,
w kraju i na świecie!!!

PATRONI MEDIALNI

WWW.KRAKOW.PL

Koncepcja i opracowanie Lekcji Śpiewania
oraz Śpiewnika 57 $\frac{1}{35}$. Lekcji Śpiewania z Solidarnością

Kazimierz Madej, Waldemar Domański

Wybór tekstów

Kazimierz Madej

Projekt okładki

Milosz Cichoń, Przemysław Szczerbiński

Skład

Przemysław Szczerbiński

Konsultacje graficzne

Kazimierz Madej, Waldemar Domański, Przemysław Szczerbiński

Pomysłodawca krakowskich Lekcji Śpiewania

Waldemar Domański

Realizatorzy krakowskich Lekcji Śpiewania

Artyści LOCHU CAMELOT

Prowadzenie koncertu

Waldemar Domański, Kazimierz Madej

Opracowanie muzyczne koncertu

Kazimierz Madej, Jarosław Hanik

Teksty o „Solidarności”

Adam Gliksman

Korekta tekstów

Biblioteka Polskiej Piosenki

Sprawy organizacyjne

Przemysław Szczerbiński

Fotografie

Stanisław Markowski, Andrzej Stawiarski

W „Śpiewniku” wykorzystano fotografie eksponatów ze zbiorów Regionu Małopolskiego NSZZ „Solidarność”, Fundacji Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego oraz Jacka Swałtko

Druk publikacji został przygotowany i sfinansowany
przez Ośrodek Kultury Biblioteka Polskiej Piosenki
oraz Kancelarię Prezydenta Miasta Krakowa

Druk: Drukarnia Kolejowa Kraków sp. z o.o.

Lekcja Śpiewania

Nezależny Samorządny Związek Zawodowy

Solidarność
Region Małopolski

SCENA: KRAKÓW, ŚW. TOMASZA 17

LOCH CAMELOT

 **STOWARZYSZENIE
SIĘĆ
SOLIDARNOŚCI**

